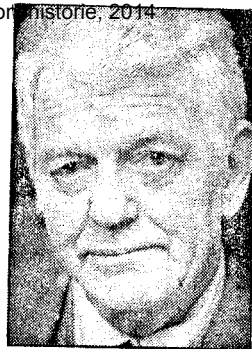


En av dem
som dro ut
i striden:
Rolf
Nygaard

on historie, 2014



Bergenseren Rolf Nygaard

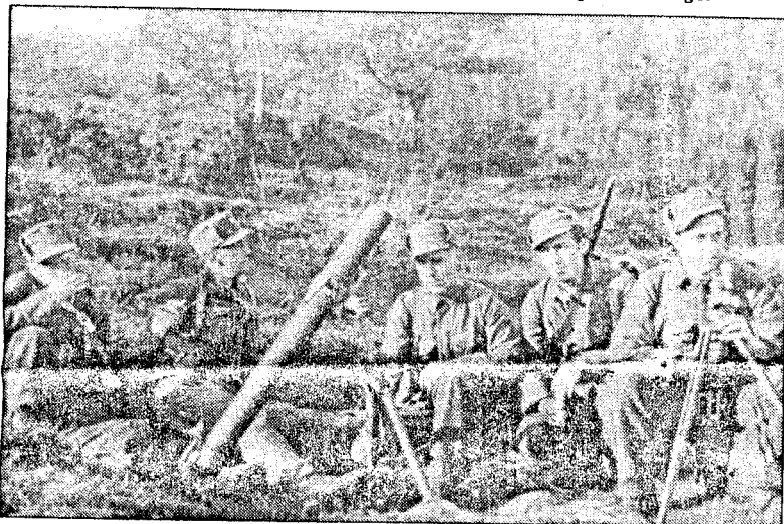
KJEMPET HARDT BÅDE PÅ VOSS OG WALCHEREN

109629

BT ODD STRAND

Hos mange av dem som var unge da krigen kom, var viljen til og ønsket om å gjøre en innsats i landets forsvar så sterk at de nær sagt ikke skydde noe middel for å komme av sted. De strevde seg fram til Voss og andre mobiliseringssteder i april dagene, og de fortsatte nordover da kampene i Sør-Norge var slutt. Siden dro mange til England eller til Sverige for å bli med i den fortsatte kampen ute, på sjøen, i luften eller på landjorden.

Flere tusen nordmenn har en slik historie å berette. Bergenseren Rolf Nygaard er en av dem, og hans beretning er et karakteristisk eksempel på den innsatsgløden som besjelet mange av 1940-årenes våpenføre unge.



Norsk bombekasterlag i Vosse-traktene i april 1940.



Norske commandos avvæpner tyske soldater etter at kampene på Walcheren er avsluttet i november 1944. Nordmennene fikk bruk for alt de hadde lært under den harde treningen i Storbritannia.

— Jeg kom meg til Voss i april dagene 1940 simpelthen ved å finne fram skiene og legge i vei hjemmefra Kronstad, hvor vi bodde, og så gå over Ulriken og Guljellet til Vaksdal og Voss. Min yngre bror Svein kom seg også til Voss sammen med en del kamerater, forteller Rolf Nygaard.

— Jeg hørte til 8. hjulrytterkompani, og den 20. april fikk vi ordre om å rykke fram fra Bulken mot Vaksdal, hvor 3. kompani av I. R. 9 under kaptein Kolderup sto i kamp med tyskerne. Etter kampene der, hvor tyskerne ble avvist, gikk vårt kompani på ski opp Aredalen mot Flatavatn og gjorde siden et framstøt mot Trengereid, der tyskerne ble angrepet den 23. april om morgenen. I mellomtiden hadde tyskerne tatt både Vaksdal og Dale, og vi måtte trekke oss tilbake over fjellet mot Bergsdalen. Ved Storfossen ble en tysk patrulje avvist, og vi ble liggende i Bergsdalen til den 26. april.

Langt tilbake

Da fikk vi vite at Voss var rømt, og at tyskerne var kommet opp Boddalen fra Alvik og langs Hardangerveien. I 15. Granvitt. Også Bolstad, Evanger og Bulken var på tyske hender, slik at vårt kompani opp i Bergsdalen var totalt omringet.

Kompanisjefen bestemte seg for å slå seg gjennom mot Mjølfjell, og neste morgen gikk vi over Hamlagrøvatnet, der vi ble angrepet av tyske fly, og nådde fram til stolene på østsiden. To dager senere, den 29. april om kvelden klarte vi å komme gjennom den tyske vaktlinjen i Boddalen, og i grålysningen neste morgen gikk kompaniet gjennom tyskernes linjer ved Hardangerveien og fortsatte den 1. mai opp forbi Hondalsnuten mot Mjølfjell. Der hadde vi håpet å komme i kontakt med andre norske avdelinger. Den 2. mai fikk vi vite at det hadde vært kamper ved Ungdomsherberget nær Ørneberget og at Myrdal var tatt, mens tyskerne var på vei videre mot Hallingskeid. Videre fremrykning var dermed håpløs, og 8. hjulrytterkompani ble demobilisert ved stolene på Volli den dagen. Vi gjemte våpnene våre rundt om på stolene og trasket jernbanelinjen hjemover mot Vaksdal og derfra til byen, hvor tyskerne var herrer.

Soldat i Troms

To uker senere var fire stykker av oss på vei nordover for å forsøke å komme til England eller å få kontakt med styrkene i Nord-Norge. Det ble en lang haitetur som først endte med motorbåtskysst til Bulandet, der vi hadde trodd det skulle være mulig å komme over Nordsjøen, men uten hell. Vi fikk skysst på mange merkelige vis videre om Nordfjordeid, Molde og Åndalsnes til Trondheim, og nye båt- og bilskysst videre nordover til vi endelig var soldater på Bardufoss. Men da viste kalenderen en uke ut i juni, og den 7. juni ble vi dimittert i Tromsø, samme dag som kongen dro til England derfra. Så var det ikke annen råd enn at vi måtte skaffe oss trans-

port hjemover igjen til Bergen med uforrettet sak.

Til England

I året som fulgte kom jeg med i forskjellig illegalt arbeid, og da organisasjonen ble sprengt og mange arrestert høsten 1941, måtte jeg komme meg unna. Det lyktes å få bli med en båt som gikk ut fra Hernar i september, og den tok oss til Lerwick på Shetland. Siden kom jeg via London til Dumfries, der jeg ble soldat igjen i den norske brigaden. I Carronbridge Camp fikk vi den første treningen, men siden skulle det bli atskillig hardere. Vi flyttet til Brahan Castle våren 1942 og i juli samme år havnet vi i Nigg ved Morayfjorden på Skottlands vestkyst. Her i Nigg-leiren ble den norske troppen av de allierte commandostyrkene opprettet, og der kom jeg med.

Norske commandos

Vi var alle frivillige fra 1. og 4. bergkompani, og i alt ble vi 95 mann som kom til å utgjøre 5. tropp i 10. I. A. Commando. Sjefen var vår kaptein Rolf Hauge.

De andre seks troppene var franske, nederlandske, belgiske tsjekkiske, polske og jugoslaviske soldater. Vi fikk spesialtrening i å delta i raids i de besatte områder, og det kan trygt sies at vi ble drevet temmelig hardt, ofte til vi var fullstendig utkjørt. Spesialutdannelsen foregikk i Achnacarry i Skottland, fallskjermhopping lærte vi ved Manchester, i Cornwall deltok vi i klatrekurs og i Plymouth lærte vi å slåss mann mot mann i utbombede ruinbyer. Etter hvert kom nordmenn fra denne commandotroppen med i en rekke raids på norskekysten, 16 i alt, og var blant annet med i Sagvåg og Fosnavåg.

Kampene på Walcheren

Den virkelig store prøven kom høsten 1944, da vi i september ble satt over Kanalen og siden kom med i angrepet på Walcheren. Her var vi i den norske troppen med i første linje hele tiden, og særlig kampene om Westkapelle kom til å bli meget harde. Da tyskerne på øya hadde overgitt seg den 9. november ble vi flyttet til Bergen Op Zoom, hvor vi blant mye annet skulle sørge for å fjerne landminer. Det kom også til harde kamper om en øy i elven Maas, som var en nøkkelposisjon for tyskerne. Da den endelig var erobret, ble vi trukket tilbake og sendt over Kanalen igjen til Eastbourne i februar 1945 for å få en pust i bakken.

Grønne djevler

Commandostyrkene gikk gjerne under oppnavnet grønne djevler, kanskje fordi vi brukte grønne barrets, men det er i alle fall sikkert at de norske soldatene ikke sto tilbake for noen av de andre når vi kom i kamp. De sloss som djevler, det er sikkert.

Vel, våren 1945 bar det tilbake til Skottland, og da freden så endelig var et faktum, kom vi via Oslo til Bergen og dermed var ringen sluttet, for mitt vedkommende. Min bror Svein kom imidlertid ikke hjem igjen, han falt som flyger over Kontinentet, forteller Rolf Nygaard.